

Sonka, tojás, hagyma

A Dürer műhelyéből való ismeretlen festő közeli érkezésének híre alaposan felbolygatta a váras kedélyeket. Nem mintha Selmec polgárai közül Dürer mester nevét sokan ismerték volna. (Nem ismerték.) Vagy ha ismerték is, senkit nem izgatott, miféle iskola híve fogja végül a Katalin templom új oltárképeit megfesteni. Annak örültek, hogy nem az készíti el őket, kit e munkával eddig megbíztak. Két képen is dolgozott már a közeli Szentbenedekről elhívott kismester, de azok az átkozott képek semmi jót nem hoztak. A tántoríthatatlan inkvizítor hírében álló kolostori perjel, az új váras főbíró és a Mária templom friss plébánosa súgott a piktornak. Amely selmeci polgárok arcvonásai az utolsó Ítéletet ábrázoló fatáblán a Krisztus urunk baljáról a pokolba hulló testek nyaka fölé kerülnek, bizonyosak lehetnek benne, hogy még életükben kihullanak a váras új urainak kegyeiből. Hacsak... Hacsak nem tesznek meg mindent, hogy a triumvirátus kegyeit kiérdemeljék.

A váras új urai a régieknél mohóbbak voltak. Amazok hosszú éveken át gyűjtögethették a vagyonukat, ezek viszont (a nagy változás vihara emelte őket mostani posztjukra) hamar akarták pótolni mindazt, amire korábban nem volt lehetőségük. Birtokot, pénzt, lovat, marhát, bútort, lejárt adóslevelet, minden felajánlást tág szívvel fogadtak. Fél Selmec a kezükön volt. Másik felére is igényt tartottak.

Aki fizetett, azt a piktor kitörölte a lassan készülő képről. Aki többet adott, átkerülhetett Krisztus baljáról a jobb felére, hol a büntelenek örvendezve szálltak a Menny tündöklő kapuja felé. Kevesen voltak. A várasban fogyott a pénz, drágult az élet. Míg tulajdonjoguk fölött jogi viták folytak, a bányák harmada bezáratott. A munka nélkül maradt vájárok a várasban ödöngtek, a csapszékekben hitelben ittak. A tisztázott tulajdonjogú vágatokban fejtők közül sokan se pénz, se cédula formájában nem kaptak bért, mivel még folyt fölöttük a vita, kinek is kellene kifizetnie az elmaradt béreket. A kereskedők forgalma megcsappant. Ha lett volna vevő, áru híján voltak. Az utak nem voltak biztonságosak. A trónért folyó harcok végeztével szélnek eresztett katonák egy része nem tért haza, lakott területektől távol csaptak le az utazókra. Ha egy-egy szállítmány mégis célhoz érkezett, a kereskedők nem találtak vevőt az áruikra. Akinek pénze volt, azt a váras hiénáinak fizette. Akinek nem voltak tartalékai, házáért, állásáért, jövőjéért reszketett.

Ezért örült hát Selmec a hírnek, miszerint más készíti el majd amaz oltárképeket, emezek pedig a templomból örök időkre kiseprűztetnek, s az élet így végre majd csak visszakerül a normális kerékvágásba.

Elsőként maga a benedeki piktor szerzett tudomást a váratlan esemény híreről. A betegágyából csodával határos módon kilábaló kolostori apát régi, őszinte hívét, a nagytestű Pelbárt testvért bízta meg azzal, hogy kíméletesen tudassa a festővel, a kolostor eláll a szerződéstől, és nem tart igényt további szolgálataira.

Klaffogó fapapucsában Pelbárt testvér egyenesen a főhajó deszkapalánkkal elkerített traktusáig csattogott, megállt a készülő szárnyasoltár harmadik fatábláját alapozó kismester mögött.

– Ne veszkölődj tovább, kontár! – kiáltott. – Fölösleges.

Az alacsony emberke mérgesen fordult hátra.

– Amihez nem értesz, abba ne szólj bele, barát! A kép alapozása magánál a képnél is fontosabb!

– Nocsak! – ámult a szerzetes. – Mit nem mondasz!

– A rosszul kezelt fatáblán előbb megfakulnak, majd eltűnnek róla a felhordott színek – közölte a piktor.

– Én az örökkévalóságnak alkotok, tehát lenolaj, porrá tört tojáshej és tojásfehérje... Eh! – legyintett –,

minek magyarázok itt neked... Ne báméskodj, inkább nézz utána, miért nem hozzák már a reggelimet!
– Visszafordult az állványra helyezett fatáblához. – Sült sonkát rendeltem, tojással. Hagyma nélkül! –
vetette hátra. – A múltkor is hagymával küldtetek, pedig megmondtam, hogy nem kell bele hagyma!
– Ne aggódj! – nyugtatta Pelbárt vidoran. – Nem lesz benne.

– Helyes! – vakkantott a festő.

– Sonka se lesz, és tojás se.

A festő sarkon perdült.

– Nem tojnak a tyúkok?

– Tojnak, de nem neked! – vigyorgott Pelbárt. – Mától nem etetünk tovább. Pakolhatsz, és mehatsz!

– Tudod te, kit ugratsz?! – förmedt rá a festő.

– Hogyne tudnám! – bászalygott Pelbárt. – A benedeki pancsert, akin egész Selmec nevetett, mikor a kovácsok védőszentjét úgy figuráztad meg, hogy két hét múltán görcs állt a hátába, mint annak a másiknak, akit szintén olyan ügyetlenül faragtál meg, hogy...

– Ugyan, hol van az már? – horkantott a mester. – Immár félik és tisztelik a művészetemet! Mindenki tudja, hogy akit Krisztus balja felől festek utolsó ítéltre, annak nem lesz a várasban jövője! Annak a szerencsétlen esetnek meg, amire célozgat, nem én voltam az oka, hanem az átkozott kanonok, aki sajnálta a pénzt a megfelelő fára. Ez itt elsőrendű, kiváló faanyag, de ezt is gonddal kell kezelni. – A piktor kidüllesztette horpatag mellkasát. – Ki mint veti ágát, úgy alussza álmát! – vakkantotta.

– No, akkor még inkább kezdj a pakoláshoz, hogy időben megvethesd otthon az ágad!

– Te meghibbantál! – pislogott a festő. – Jelenteni fogom Pius atyának, hogy egy idiótát küldött a nyakamra.

Pelbárt elkomorodott.

– Ne nagyon ugrálj, mert ha én csomagollak össze, abban nem lesz köszönet.

Jó néhány percben telt, míg a festő felfogta, hogy a borszagot és fokhagymabűz árasztó barát nem tréfál.

– Lehetetlen...! – dadogta. – Életem legnagyobb munkáját nem hagyhatom félbe! Arról nem beszélve, hogy az általam festett képekhez nem fog illeni, amit az a ... mit mondtál, hogy hívják, pingálna helyettem!

– Mester Sebastian! – A barát olyan áhítattal mondta ki az ismeretlen nevet, mintha Leonardóét említette volna. Pedig (épp úgy, mint a selmeci polgárok java) a környékbeli képírókon és fadaragókon kívül más főstőt nem ismert.

– Soha életemben nem hallottam róla!

– Az már a te bajod... – dörmögte Pelbárt. – Dürernél dolgozott – bökte ki az apától hallott nevet. – Őt már csak ismered? Vagy azt se tudod, merre van... – bandzsítva koncentrált –, Antwerpen?

– Jól van – bólintott a festő összehúzott szemmel, mintha a barát arcvonásait próbálná rögzíteni az emlékezetében, hogy alkalomadtán őt is a pokol várományosai közé pingálhassa. – Gyerünk a perjelhez! Vele kötöttem szerződést. Amíg ő nem mondja, és amíg ki nem fizet...

– Neki már nincs szava ebben a dologban, be lett a cellájába zárva! Általam viszont maga a kegyelmes apátúr üzeni, hogy le is út, fel is út! Magaddal viheted a mázolmányaidat. Jó lesz tűzifának a következő téle.

A piktor hegyesre nyírt szakállát harciasan előreszegezve toppantott egyet.

– Tapodtat sem megyek!

A nagy földindulás idején megroppant templom hosszában futó rianást hónapokon át hordták tele kőzúzalékkal és földdel, nyoma se látszott már, a kőpadló mégis tompán döndült a piktor harcias dobbantására, mintha maga a pokol kívánná jelezni, hogy ha nem is látszik, azért még ott van a föld alatt. Pelbárt sietősen keresztet vetett, a festőt megkerülve az állványához lépett, szuszogva leemelte róla a félig alapozott fatáblát, s a térdéhez csapva ketté törte.

– Mit művelsz?! – jaidult a festő.

– Pakolok helyetted.

– Te barbár vadállat! Ne merészelj... Panaszt teszek! Bevádolok a vára tanácsnál, a céhnél, feljelentek a plébánián, a püspöknél... Rád küldöm a cseh vérteseket... Ha kell, az Atyaúrstenig elmegyek...

– Jól van, csak igyekezz mielőbb a küszöbön kívülre.

A festő ide-oda ugrott.

– A festékes vedrek...! Az ecsetjeim...! A félig kész képek...!

– Azokat viheted – mondta neki Pelbárt –, megmondtam. De a vedrekhez nem nyúlhatsz – zengette basszusát –, egytől egyig a kolostorból jöttek. Marad az olaj is meg az enyv, a festékanyagok is kellenek... Minden, amit az előlegből vásároltattál meg...

A festő először a céhházba rontott be a hírral. A céhmester épp arról tárgyalt a helyettesével, miként lehetne a benedeki „jöttmentet” arra kötelezni, hogy a náluk kapott nagy munka fejében legalább kiegészítőként a helybélieket is alkalmazza, ha másra nem, hát a képek háttérének szakavatott megalkotására.

– Vagy ott van a lósegg! – mondta a helyettes. – Én magam kifejezetten mestere vagyok a kancák farának.

– Milyen kancák? – hunyorgott a céhmester. – Lovak nem lehetnek az oltárképeken!

– Miért ne lehetnének?

– Hol?

– Hát a jászolban. Betlehemben!

– Ott nem voltak lovak, legfeljebb egy árva, sovány tehén... Szegények fogadták be a Szent Családot.

– Nem is rájuk gondoltam, hanem a királyok imadására! A háromkirályok jöhettek lovon, nem?

– Mondasz valamit – tűnődött a céhmester.

– No meg a számár, amin József a Szűzanyát hozza...! Annak tán nincs fara?

– Igaz – bólított a céhmester. – Talán rávehetjük azt a féleszű kontárt, hogy...

A festő ekkor toppant eléjük.

– A kolostor kismizett! Az örült apát bezáratta azt a derék perjelt! Megszegték a szerződésemet! Hát ebben a felfordult világban már mindent lehet?!

– Botrány! – vágott vele amazok a vára tanács épületéhez a Ringen, miután útközben meg beszóltak a céhmester vejéhez, tartson velük ő is. – Hol a főbíró úr?

– Beszédünk van vele a lóseggek ügyében! – próbált nyomatékot adni megjelenésüknek a helyettes céhmester.

– Csak a jegyző úr van odabent, erősen dolgozik! – A teremszolga hiába próbálta feltartóztatni őket. – Bejelentés nélkül nem lehet...!

Berontottak a tanácsterem melletti dolgozószobába. A jegyző éppen reggelihez készült.

– Skandallum! Erőszak! – lihegték egymás szavába vágva. – A céh törvényes jogainak sárba tiprása...!

A jegyző felállt, lenyelte reggelijének első, megkezdett falatját, az ablakhoz sétált, kinézett.

– Ragyog a nap – mondta. – Nem látok odakint sarat.

– Ne tréfálg, jegyző úr! – dörgött a céhmester. – Ez komoly dolog!

– Botrány, amit a kolostor művel! – nyelvelt a veje. – Itt jogról van szó! Szerződésről! Rendről!

– És a lovak tomporáról! – toldotta meg a céhmester helyettese.

– No meg pénzről – mondta a festő.

Odorics e szóra felkapta a fejét.

– Ez esetben alaposan meg kell fontolni minden lépésünket – bólogatott. – A szerződés ugyebár a céh által kötöttet?

– Nem a céh által, de a céh ellenjegyezte! – A festő reszkető kézzel adta át a papírt a jegyzőnek. – Itt áll feketén, fehérén, a szükséges aláírásokkal... Tessék, nézd meg! Az ott a perjel úr kézjegye!

– Milyen perjel?

– Ej, hát magad is tudod, mióta az apát nyavalyába esett, a kolostorban mindent a nagytiszteletű Pius atya intézett helyette.

– Igaz – bólintott a jegyző. – Hanem, ahogyan én tudom, Pius testvér sosem lett hivatalosan beiktatva, és így... – csóválta a fejét –, formailag...

– Lári-fári! – rázta kétágú, fehér szakállát az idős céhmester. – A tisztelt kolléga a megrendelt nyolc képből kettőbe már bele is kezdett! Nem lehet csak úgy ukk-mukk-fukk...

– Minden szerződést fel lehet bontani! – vetette ellene a jegyző.

– Sajnos – sóhajtotta a céhmester.

– Újabban sem a pecsétes papír, sem az adott szó nem kötelez! – ugrott elébe a veje. – Az új törvény szerint, amit ti hoztatok, uram – pillantott vádlón a jegyzőre –, mégpedig a cseh vértések kardjainak árnyékában, ugye... Nos, a szerződések valóban felbonthatóak a felek teljes egyetértésével, de ez esetben nincs egyetértés...

– De még mennyire nincs! – kiáltott a festő. – Nincs egy szikrányi se!

– Nagy kár. – A jegyző vágyakozva pillantott félbehagyott, sovány reggelijére. Sült hagyma, fekete kenyérral. Nem mintha nem telt volna neki dúsabb reggelire, de ő (ellentétben más úrgazdagokkal) igen ügyelt rá, hogy ne hivalkodjék. Róla senki ne gondolja, hogy dúskál a javakban. Még a teremszolga se.

– Én temérdek más megrendeléstől estem el azért, hogy a kolostor segítségére siessenek! – ütötte a vasat a piktor. – Komoly jövedelmekről mondtam le, hogy a Katalin templom új szárnyasoltára időre elkészülhessen!

– Kegyes döntés volt a részedről, uram! – vetette közbe a jegyző, hogy időhöz jusson, s alaposan megfontolhassa, milyen álláspontot képviseljen a fölöttébb kínosnak ígérkező ügyben. Az utóbbi fél évben nem ez volt az első eset, amelyben korábbi megállapodások mondattak semmisnek, mégpedig vagy a pékből lett új főbíró, vagy a cseh vértések kapitányának erőteljes közbenjárására.

– Bolond döntés volt! – dühöngött a festő. – De hiszen mondták is a plébánián nekem, hogy... – Elharapta a folytatást. – Akárhogy is... – hergelte magát –, engem kártérítés illet!

– Kártérítés... – ízlelte a szót Odorics. – Erre nincs precedens.

Csakugyan nem volt még rá példa, hogy a kárvallott felet bármely módon kártalanítsák elkobzott bányajoga, kényszerrel elbitorolt háza, telke miatt. Az viszont többször megesett, hogy a hepciáskodókat véletlen baleset érte. Volt, aki érthetetlen okból kitört korcsmai verekedés során veszítette életét (kinyomozhatatlan volt, ki, hova ütött), olyan is akadt, akit ügyének orvoslására Budára indultában rablók támadtak meg, s torka elmetszetett.

– Hát most lesz rá példa! – villogtatta szemét a céhmester. – Ha egy ilyen tisztelt vendégművészt kár érhet Selmecen, akkor mi hogyan alkothatnánk itthon biztonsággal?

– Egy lovon ülünk mindannyian! – helyeselt a helyettese. – Lehet, hogy bizonyos kontárok szerint a közös lónak túrós háta, de ezek nem is tudnának egy lovat úgy megfesteni, hogy a farán táncoló fények kiemeljék az izmok játékát, és...

– Ki kell álljunk egymás jogaiért! – vágott közbe a céhmester veje. – Elvégre nem holmi setét korban élünk, ahol ököljog döntött el mindent, hanem a világosság hajnalán, ahol egy szabad királyi város szabad polgárai...

– Mesterei! – vakkantotta a céhmester helyettese. – Én magam eddig huszonzét számár és tizenkilenc paripa képét alkottam meg...

– Szép dolog, hogy így összefogtok, mester urak! – csitította őket a jegyző. – Megvitatom az esetet a főbíró úrral... Ti pedig... – fűrkészte őket –, talán jól tennétek, ha addig szót váltanátok a plébános úrral, elvégre az ügy... khm... bizonyos vonatkozásai... magát az egyházat érintik, és a fennálló törvények szerint... Hitbéli ügyekben a városi hatóságnak nincs perdöntő szava, hacsak az egyházmegye nem kéri kifejezetten a mi ítéletünket, mint egynémely inkvizíciós vizsgálat után...

Az inkvizíció említése lehűtötte a hév kedélyeket.

Kisasszony havában három ilyen vizsgálat is esett Selmecen. Egyikben magát a kamaragrófot idézték az

inkvizíció ideiglenes törvényszéke elé. Pius atya képviselte a vádat, amely szerint a kamaragróf (ki Mátyás özvegyét támogatta az interregnum alatt) eretnek eszméket hirdetett széles birtokain, ráadásként se ottani parasztjait, se a vársi Ringen álló házának cselédségét nem engedte a vasárnapi misére. A kamaragróf tagadta az eretnokség vádját. Előadta, hogy a kérdéses vasárnap hajnalban átszakadt a Garam menti falvakat védő földgát, parasztjait kénytelen volt a betörő víz elleni védekezésre hajtani. Vársi házában pedig (és ez több, mint különös véletlen, hangsúlyozta) szintén éppen aznap tűz ütött ki, mégpedig egyszerre három helyen, a pincében, a konyhában és egy használaton kívüli, évek óta bezárt toronyszobában. A cselédség a lángokkal harcolt, azért nem jutott el a misére. Az inkvizíciós törvényszék nem fogadta el ezt a védekezést, mondván, az igaz hit erejét sem tűz sem víz nem csorbíthatja. A gróft veszélyes eretnekké nyilvánították, bizonyított ügye ítélethozatalra a vársi hatóság kezére adatott.

A rémült tanácsurak nem tudták, mitévők legyenek, mígnem a cseh kapitány, kinek vértesei a várasháza börtönében őrizték a szerencsétlen gróft, meg nem nyugtatta őket. A törvény ringburgerre, grófra, bányászra, parasztra egyként vonatkozik, mondotta. Ő a maga részéről eltökélt a „nagytiszteletű tanácsurak” bármely igazságos ítéletét habozás nélkül végrehajtatni. Ekkor az új főbíró időt kért az ítélet alapos megfontolására. A tanácsurak közül Odoricsot magához intvén bevonult a bírói különszobába. Már egy órája tárgyaltak, mikor a teremszolga megzavarta őket, jelentvén, hogy a kamaragróf neje szeretne a főbíró úrral sürgős szót váltani. Levendel pék, ki megválasztása óta éjjel nappal a bírói talárt viselte, kegyesen intett:

– Jöjjön hát a némbér.

A „némbér” (harmincas éveinek derekán járó, szemrevaló, sötéthajú, büszke asszonyszemély, leánykori nevén Ettingshausen Gizella) a bírói szobába rontván egyenesen a főbíróhoz futott, német szitokszavak özönét zúdította rá, és szemén köpte. A pék letörölte képéről az asszonyi nyálat.

– Bár nyelved keserű és igaztalan – mondta nyájas mosollyal a haragtól és felháborodástól reszkető nőnek –, nyálad ízlik nekem, hölgyem.

Odorics sápadtan nézte a jelenetet.

– Fékezd magad, asszonyom – szólt németül a nőhöz. – Kérlek, add elő higgadtan, amit mondani óhajtasz.

Mielőtt az asszony ismét szólhatott volna, a bíró Odoricsra förmedt.

– A jegyző úr ne vartyogjon idegen nyelven egy magyar királyi város magyar bírójának magyar szobájában!

Az elképedt Odorics dadogva próbálta emlékeztetni a bírót, hogy eleddig minden váraslakó a maga anyanyelvén szólhatott a bíróság avagy a tanács ülésein, így talán a grófnének is módjában állhatna...

– Hinaus! – üvöltött rá a pék.

Odorics lehajtott fejjel, pirulva hagyta el a bírói helyiséget. Másfél óra múltán lett ismét beszélítva. Amikor a hívásra belépett, az asszony zilált hajjal, sápadtan ült egy félreeső zsámolyon, ruhája megbomlott korcát fűzőgetve. Szoknyája alól kivillanó meztelen bokáján barnás lé csorgott. Odorics elkapta róla a tekintetét.

A főbíró derűsen tett-vett nagy asztalánál, levetett talárja a bírói karszék támláján hevert.

– Jöjjön bátran, jegyző uram, diktálni valónk van.

Odorics az írópulthoz lépett.

– Halljuk hát, gyönyörűm – szólt a nőhöz a pék –, sorold, amit közölni óhajtasz.

Az asszony néma maradt.

– Így is jó – bólintott a pékből lett bíró, talárját gondosan magára öltve.

Másfél lapnyi szöveget diktált a jegyzőnek, mely szerint a kamaragróf felesége (urának fertelmes bűne enyhítéseképpen) saját nevén lévő birtokait (item két garammenti falu, item egy Seregélyes néven ismert szőlőbirtok, item egy árendába adott vársi ház) tulajdonjogát Selmec magas tanácsára ruházza; harminc aranyforinttal alapítványt tesz a plébánia szegényeinek javára, mely alapítvány hasznot hozó működtetésére

alázatos, hálatelt szívvel magát a főbíró urat kéri fel, meggyőződve annak önzetlen természetéről és az igazságosság iránti szív- és elmebeli elkötelezettségéről. További száz aranyforintokat ajánl a város rendjét vigyázó, önzetlen cseh vitézek ellátásának megsegítésére. Teszi mindezt önként, kényszer nélkül, saját akaratából, hogy eladdig félreismert urának bűnét enyhítse. Továbbá kötelezi magát arra nézvést, hogy amennyiben a magas bíróság oly enyhe ítéletet hozna ura ügyében, amely annak teljes vagyonek Kobzása mellett szabad mozgását nem korlátozná, haladéktalanul elhagyja vele Selmecet és a dicsőséges magyar korona összes, kiterjedt birtokait is, visszaköltözve vele oda, ahonnan szülei érkeztek annak idején, Thüningiába.

Az irat elkészült.

– Előttünk, mint hatósági tanúk előtt... – diktálta még a pék az írópultnál görnyedő Odorics mögé sétálva. – Elsőbben a te neved következzen – súgta neki –, nehogy szó érje a ház elejét.

Odorics aláírt, a pék is odafirkantotta a maga nevét az iratra.

– Levendel Kornél, Selmec városának főbírája. – Megvárta, amíg a jegyző port hint a friss kézjegyre, azután a kamaragróf nejéhez fordult. – Jöjj, asszonyom! – mosolygott rá. – Lásd el gyöngéd kezéd jegyével te is e becses papírt, hogy immár teljes lehessen közös örömünk.

Az asszony felállt a számlóról, s mint egy alvajáró az írópulthoz vonult. Aláírta a lapot, köszönés nélkül távozott. Ezek után a bíró és Odorics visszafáradtak a tanácssterembe, a tanácsurakkal való, másfél percnyi sutyorgás után kihirdették az ítéletet.

– A vádlott megfosztatik minden ingó és ingatlan javától, s amennyiben öt nap alatt elhagyja a magyar királyság területét, egyéb bántódása nem esik.

– Gyertek vissza ebéd után – tárta ki a karját most a jegyző, kijebb tessékelve hívatlan festő vendégeit –, addigra talán mindannyian tisztábban látjuk e szerződésbontás lehető és lehetetlen következményeit.

– Ahogy a festői küldöttség mormogva elvonult, Odorics a teremszolgáért csengetett. – Fuss a főbíró úrhoz, nagy tisztelettel kérem, fáradjon át hozzám, ha ideje engedi... Nem. Mondd neki, hogy az ügy nem tűr halasztást, így tehát siessen. – Beleharapott a hagymába, zsíros ujjait gondosan a hajába törölvén lesietett az épület földszintjére, melyet az ideiglenesen még mindig a városban tartózkodó cseh zsoldosok kapitánya lakott a segédtisztjeivel.

Bár a nap már magasán járt, a vértés kapitány (ha nem is az igazak, de) az erősek álmát aludta. Nagydarab ember volt, homloka alacsony, tüdeje hatalmas. Horkolása kihallatszott a folyosóra.

Az ügyeletes segédtiszt vonakodott felébresztetni.

– Lehet nem zavarja! – mondta. – Kapitán volt lupanar, hajnalig. Akarta megkapni legkövérebb kurva, de kapta csak más kettő. Bányász Luca meg vékonyka zsidócska.

Odorics minden lendülete elveszett e szókra.

Nem mintha a város teljhatalmú cseh kapitánya nem tehetne volna, amihez éppen úri kedve szottyan, hiszen még mindig jobb, ha fölös indulatát a lupanar sororjainak karjában csitítja, mintsem végeleáthatatlan beszédek tartson az új tanácsuraknak, újra és újra emlékeztetve őket ama ténykörülmenyre, mely szerint csakis az ő önzetlen, igazságérzettől fűtött, hathatós támogatásának köszönhetik elnyert, magas posztjukat, így hát szíveskedjenek most ők is önzetlen támogatásukról biztosítani a rendet fenntartó maroknyi sereget, mégpedig egy hízott ökör azonnali letaglózása és nyárson való megsütése által, vagy újabb hordó borok sürgős csapra verésével, netán ennyi meg ennyi aranyforint azonnali folyósításával, mégpedig régi körmöci forintok formájában, nem pedig holmi sebtében vert, új pénzzel, amelyben (tudjuk, amit tudunk) több a réz, mint az arany.

Ez már így volt, mióta a csehek meghozták Selmece az áhított rendet, s Ulászló zászlajai alatt megtisztították a várost a „kétes elemektől”. Legtöbbjük az özvegy Beatrix királyné vagy Mátyás fattyú fiának győzelmét várták a koronáért folyó harcokban. Eme szerencsétlenek egy részének sikerült a várost elhagynia Ulászló cseh seregének érkezése előtt, mások azonban szép számmal itt rekedtek, ami talán még nem is lett volna

olyan nagy baj, mint az, hogy óvatlanul távolmaradtak a vérteseket ünneplő tömegből, amely a várás északi kapuja felől a Ringre vezető út két oldalán integetve fogadta a bevonulókat.

A régi bíró és a jegyző is azok közt volt, akik házukba zárkózva óhajtották kivárni, mit hoz a nap. Odorics (akkor még a korábbi jegyző írnokaként szolgált a várasházán) a sereg érkezésének hírére két méregdrágán vásárolt, felnyergelt kancával vágatott a lupanarhoz, hogy onnan titkos kedvesét a kurvák közül végre kimenekítvén, haladék nélkül délre szöktesse. Hanem a sororok akkorra már mind kiöltözködve, kikenedve, ringó léptű csoportban vonaglottak az északi kapu felé Magdaléna asszony vezetésével, ki magát hordszéken vitette a „leányai” előtt, s vastag, rekedt hangján latinul kiáltott a szintén a váraskapu felé tóduló tömeghez:

– Amati neque pugnat! – Szándéka szerint a mondat valami olyasmit jelentett: „Szeretkeztek, ne háborúzzatok!” A latin szavakból mit sem értő tömeg tovább sodorta őket az északi váraskapu felé. Luca is ott lépdelt felcicomázott sorstársnői közt, karcsú volt és sápadt, mint egy liliomszál.

Odorics rákiáltott.

– Szívem! Gyere hozzám!

Mintha kedvese kiáltását nem hallotta volna, a leányzó pisze mellét felvetve ringott tovább a kurvák sorában. Odorics ekkor leugrott a lóról, egy bámész kölyök kezébe nyomta a kantárszárakat, berontott a sororok közé, hogy a láthatóan révületbe esett titkos menyasszonyát a bűnös kéjhölgyek csoportból kiragadja. Százszor megbeszéltek, ha eljön a perc, a dalmát partokig meg se állanak, ahol ő, kinek (úgy tudja) nagyapja szerb lócsiszar volt, bizonytalán szót ért a helybéliekkel, köztük nem lesz nehéz új életet kezdeniök. Ám rögvést kiderült, hogy Luca nem alszik, sőt, nagyon is éberem ring a társnői közt, s esze ágában sincs a szereleméhes cseh vértések elől Dalmáciába futni.

– Mit akarsz? – tépte ki magát Odorics kezéből.

– Itt az idő! – hadarta a férfi.

– Nem! – fordult felé villogó szemmel a lány. – Még nincs itt! – Hogy szavainak nyomatékot adjon, tíz körömmel karmolt az írnok elképedt arcába.

Az meg, mintha megbénult volna, csak állt, ütötten, bambán; vérző arccal bámult a sororok távolodó menete után, mikor a várasi pék karon ragadta.

– Már mindenütt kereslek, Odorics uram! Nálad van az irattár kulcsa?

– Hogy mi? Tessék? – pislogott az írnok. – Persze, hogy nálam van.

– Fussunk akkor!

– A lovaim... – mutatott volna a hátasait vigyázó kölyök felé, de a gyerek már nem volt ott, eltűnt a kancákkal együtt, valamely mellékutcában.

– Hagyd őket! – intett a pék. – Egész ménest kapsz cserébe, ha helyén van az eszed!

Odorics hagyta magát a várasházára vonszolni, s bár nem értette, mit akar a pék az irattár kulcsával, leakasztotta a nyakából, s által adta.

– Segíts! – parancsolt rá a pék –, én nem ismerem itt ki magam... Hol vannak a telekkönyvek és az adóslevelek?

Odorics bevezette az irattárba.

– Ebben aládában, de mi dolgod velük?

A pék feltúrta a ládát, némely papírokat sietve az inge alá gyűrt, másakat az írnok kezébe adott.

– Ezeket égesd el, aztán szerezz egy zsákocskát só, rohanj vele az északi kapuhoz, ott várlak! Hozd a kulcsot is magaddal! Rohanj!

Talán a szerelme avagy a lovai elvesztése okozta sokk miatt, netán a várásban szerte visszhangzó tengernyi vivát volt az oka (visszagondolva se tudta volna megmondani), Odorics szédelegve engedelmeskedett a pék akaratának. A tanácssterem kandallójában elégette ama papírokat (a pék adósleveleit), lerohant a lépcsőn, ki a várasházáról. Átverekedte magát a zsvajgó tömegben, lóhalálában ért a kapuhoz.

A pék egy talpára állított, üres hordóról szónokolt:

- Már csak néhány perc, és üt az igazság órája!
- Vivát! – üvöltött körötte a tömeg.
- Új királyának hadait rajongva köszönti Selmec hálatelt népe! – rikoltotta a pék.

Újabb vivát zengett, sapkák repültek a magasba.

Miket beszél ez itt, hőkölt Odorics. Talán bolondgombát evett, mint az egész megbolydult város, mely a máig napig rettegve várta a cseh vérteseiket, most mégis ujjong és éljenez, mint az a másik sokadalom a bibliai időkben, midőn a zsidók a római helytartó (vagy Kajafás főpap?) kérdő szavára, melyiket engedje szabadon az ünnep törvénye szerint, az imádott Krisztust, vagy a lator Barrabást, az esztét veszített tömeg Barrabást kiáltott. A révült félgondolat lefékezte Odorics siettét.

Az éles szemű pék nagy mozdulattal magához intette.

- Hoztál sót? Ide vele! Add a kulcsot is!

Ekkor tűntek fel az első lovasok az útkanyarban. Parádés rendben léptettek, mintha szemlén vonulnának, nem pedig egy várost elfoglalni jönnek. Elöl a kapitány poroszkált ficánkoló lován, nyomában négy gyalog dobos verte a marsot, mögöttük négy zászlóvivő apród, nyomukban a haddal.

A kapu elé érve a kapitány megálljt intett.

Hatalmas volt a csend, mintha kiterjesztett szárnyú, óriás angyal szállt volna el fölöttük az égen. (Pedig csak felhő volt, hosszú pillanatra elfedvén a napot.) A pék leugrott a hordó tetejéről, a lovasok elé csámpázott, s egy ki tudja, honnan került hímzett párnán frissen sült kenyeret, a zacskó sót és az irattár kulcsát a parancsnok felé nyújtván, tiszta cseh nyelven szólott.

- Legyen üdvözölve a hős Ulászló király dicső serege! Selmec tárt karokkal vár benneteket!

Mintha titkos végszót hallott volna, a láthatatlan angyal (látható felhője) ellibbent a nap elől, a sugarak kápráztató fényel csillantak meg a lószerszámokon és a fegyvereken.

- Íme, kenyér és só, valamint a város kulcsa! – emelte még feljebb a párnát a pék.

Keze nem remegett.

- A kenyeret magam sütöttem nektek, jó magyar búza lisztjéből.

Így kezdődött Selmec vér nélküli, ünnepi megvétele, melynek folyamányaként a pék két nap múltán városi bírónak választott, Odorics pedig jegyző lett, mellesleg két falu ura.

De minek ez a semmiből jött, váratlan rang és gazdagság, ha a nő, kibe három év előtt oly igen belehabarodott, hogy bizonyos „leeső” forintokat a városi pénztárból rendre elcsaklíván egész vagyonkát gyűjtött, hogy egy szép napon szerelmét a kurvákoktól kiváltván feleségül vegye, mi haszna mindennek, ha Luca továbbra is a lupanarban szolgálja a dévaj urak mocskos szeszélyeit, mintha nem szenvedne tőlük, de egyenest örömet lelné a tagbaszakadt csehek kényeztetésében, különösképpen a veres képű kapitányéban, aki, tessék, az éjjel is vele hált, s a vörös zsidócskával.

A „vörös zsidócska” a legbefolyásosabb selmeci ringburger, bizonyos Pregitzer Lóránt és annak Lengyelhonból hozott (állítólag még ott kikeresztelkedett, zsidó) nejének lánya volt, az áldott békeidők legszebb hajadona. Kezéért a város összes ifja versengett hajdan. Köztük volt a két éve kinevezett, új probátor, nyalka, nagy tudású ifjú, ama kevesek közül való, kit a változások szele nem repített messze korábbi posztjától, sőt, megerősített méltóságában.

A Pregitzer család nem járt ilyen szerencsével.

Pregitzer Lórántnak számtalan gazdag tárnája bőven hozott ércet, saját ökörfogataival szállította a lengyel kohókba, hogy onnan a rezet nagy haszonnal adhassa tovább a Hanza szövetség városainak. Komoly érdekeltségekkel bírt különféle kereskedelmi ügyletekben, tagja volt számos testvérületnek, három hajója járta az északi vizeket, baráti kapcsolatok fűzték Pozsony városának dunai kereskedőihez csakúgy, mint Visegrád és Buda várának a királynéhoz közel álló, legmagasabb köreihez.

Mátyás keményen sarcolta a népét, báróival sem bánt kesztyűs kézzel. Halála után a nagyurak gyöngé királyt akarnak majd, ebben Pregitzer biztos volt. A szóba jöhető jelöltek közül Mátyás fattyú fia tűnt

a leggyengébbnek. Pregitzer úr vagyonának tekintélyes részét, százezer aranyforintot küldött a herceg esélyeinek, majd később újabb ötvenezeret, pártütő hadainak megsegítésére, cserébe bárói címre számított. Csigalassúsággal múltak a napok, a hetek. Egymásnak ellentmondó, zavaros hírek érkeztek Selmecre a hadiszerencse forgandóságáról és a háttérben folyó politikai paktumokról, melyek naponta köttettek és bonttattak országszerte. Volt idő, amikor úgy hírlett, maga Frigyes császár is hajlandó elfogadni a herceg trónigényét, amennyiben az ifjú esetleges halála után a magyar korona visszazáll a császári házra. Ebben volt ráció, sokkal több, mint a magyar urak által sosem kedvelt Beatrix királyné trónra juttatásában, vagy abban, hogy bárki komolyan óhajtja a harcok lengyel Kázmér sarjának, a cseh koronát bíró Ulászlónak magyar királlyá ütését.

Mivel napok óta nem kapott hírt, udvarnagynak kíséretében lóra szállt, hogy legalább Pozsonyig eljusson, netán Budára menjen, hogy ott friss híreket szerezvén, jó embereivel konzultálhasson. Pozsony alatt érte az üzenet: Ulászló kibékült kalandor öccsével, ki bátyja esélyeit gyengítendő, korábban maga is hadra kelt, hogy ha a magyar koronát nem is haphozhatja el az esélyesek elől, valami azért neki is leessen majd a végső osztozkodáskor. Pregitzer nem örült a hírnek. Nem örült annak sem, hogy a minden hájjal megkent politikus hírében álló Bakócz Tamás püspök is haddal utazgat az országban, összevissza tárgyal mindenkivel. Úgy hallotta, Bakócz Pécs városa felől éppen Győr felé tart, ezért Pozsonyt el sem érvén által ment a Dunán, hogy Győrött kihallgatást kérjen a püspöktől. Mire odaért, Bakócz már nem volt ott. Utána indult hát Budára. Útközben újabb hírek érték. Ulászló északról közelítő hadai több felé válva szintúgy Budának tartanak. A sereg egyik szárnya sorra foglalja el a felső-magyarországi bányavárosokat, köztük Selmecet. Ekkor már komolyan megijedt. Kemény harcokban edzett, hűséges háznagyát haza indította, hogy ha lehet, feleségét és leányát kimenekítse a „várható felfordulásból”. Ő maga egy (Mátyás hajdani zsoldoseregének szétszéledt farkasaiból összeállt) szabadcsapathoz csatlakozott. Azok is Budának tartottak, hogy másfél éve elmaradt zsoldjukat valahogy kieszközöljék a gazdátlanul maradt kamarától. Fehérvár alatt keveredtek harcba az állig felfegyverzett cseh vértesekkel. Pregitzer két vágott és egy szúrt sebbel esett el. Életének utolsó látványa egy fölbe hajoló, szakállas arc volt.

– Ne félj, uram, te már úgyse fázol! – mondta a szederjes száj, miközben láthatatlan kezek megszabadították a szólni már nem tudó Pregitzert a lábbelijétől és véres köpenyétől. Igaza lett a szakállas bitangnak, Pregitzer Lóránt, a hajdan nagyhatalmú, okos, selmeci ringburger immár semmit nem érzett. Szürkévé dermedt arcából Mátyás hollóinak varjú rokonai vájták ki a még nedvedző szemeket.

A háznagy elkerülte a hadiutakat, csak három nap múltán érte el Selmecet. A déli várskaput már cseh vérteskatonák őrizték. A nyugati kapunál ugyanez fogadta. Megvárta az estét, lovát megbéklyózta, átmászott a setét városfalon. A hátsó keretet övező kőkerítésen át jutott a Pregitzer birtokra. Bekecse zsebéből előhalászta a mindig magánál hordott, hang nélküli sípot, megfújta. Nem rontottak hozzá jól idomított szelindekei, a sötétség nem mozdult. Az istállóhoz lopakodott, suttogva szól be a deszkaajtó résén.

– Gerzson!

Odabent moccan valaki, a lovak felhorkantak. Kisvártatva kinyílt az ajtó, a nemrég lovásszá előléptetett udvaros fiú bukkant ki rajta.

– Szólt valaki?

A háznagy lapátnyi tenyere a fiú szájára tapadt.

– Ne kiáltst! Én vagyok.

Az istállóban tudta meg, mi történt. Nem sokkal az ő távozásuk után a ház asszonya leányával együtt szintén távozott a házból. Senkinek nem mondták, hová indulnak. Mint később kiderült, Pregitzer egyik falujában akarták kivárni a ház urának visszatértét, mivel Pregitzerné álmodott látott, amely szerint odahaza „nem vagynának biztonsággal”.

– Ahogy az úrnők elhagytak minket – mesélte Gerzson –, Levendel pék jelent meg nálunk néhány

legényével, hogy úgymond, személyes oltalma alá helyezze „szeretett barátja” otthonát. Két nappal később egész pereputtyát ideköltöztette. Úgy rendelkeztek velünk, mintha mindig is az ő cselédei lettünk volna. Mindent feltúrtak, átrendeztek. Este két váras darabont érkezett a jegyző írnokával. A pék valamennyiünket összerelt a kapu-boltban, le kellett vonuljunk velük a borospincébe, ahol, esküszök, uram, az egyik oldalvágat mélyén fehér csontokból emelt oltárt találtunk, a falon fejjel lefelé fordított feszületet, egy körébe karcolt, hatágú csillag rajzolatát, alatta kis hordót, amelyben (és ez csalhatatlan bizonyossággal megállapított, mondta a pék) keresztény gyermekek vére savanyodott. Az írnok gyertyavilágnál körmölt a jegyzési könyvbe. A pék szavai szerint az oltár végre leleplezte úrasszonyunk „zsidrák praktikáit”. Mindönknek jelet kellett tenni a jegyzési papírra. Meg is tettük, parancs szerint, csak a szakácsné vonakodott tőle. Olyan szavakkal illette a péket, az írnokat és a darabontokat, miket, ha akarnám, se tudnék elismételni. Ismerted őt, uram, isten bocsássa meg, mocskos volt a szája, mint másnak a pélcája. Hamar elhallgattatták, mégpedig egy akkora pofonnal, mitől fálnak esett, de olyan szerencsétlenül, hogy a feje azonnal szétloccsant.

A háznagy moccanatlanul hallgatta a fiú beszámolóját.

Gerzson elmondta még, hogy a falvakat dúló cseh hadak közeledtének hírére Pregitzerné és a lánya visszatértek a várasba. Az asszonyt már a kapuban lefogták, és elhurcolták a várasháza pincéjébe. Dorka leányasszony szerencsésen hazamenekedett.

– Mikor zokogva bebukott a kapun, se a pék nem volt idehaza, se a legényei – sorolta Gerzson. – Mondtuk neki, hogy nálunk nincs biztonsággal, meneküljön a kolostorba, vagy a Mária templomba, netán hajdani vőlegénye, a probátor házába, de nem bírtunk vele szót érteni, így végül be kellett lökjem őt a szarhombárba, ahol egyszer már túlélte a veszedelmet, mit annak idején, emlékszel rá, uram, szintén ez a pék okozott, mikor Dorka eljegyzését tartottuk volna.

– Emlékszem – bólintott a háznagy.

– Erősen rettegtünk – folytatta beszámolóját a lovász –, mi lesz, ha új urunk haza talál jönni, de nem jött meg. Odakünn az utcán viszont nagy sokaság támadt, az egész váras az északi kapu felé özönlött, mivel elterjedt, hogy a csehek még aznap elérik Selmecet. Úgy is lett. Ha láttad volna, uram, milyen pompás, kövér lovakon jöttek meg a csehek, milyen fényesen csillogtak pazar fegyvereik! Felük páncélos volt, fémből való vérttel, orrvédős sisakkal. Négy rőf hosszú pikájuk (vagy inkább lándzsájuk) fanyelének tövét a nyeregkapához erősített hüvelyben tartották, kétélű kardjukat kivonva vonultak, szigorú rendben, mint a parancsolat! És hogy tartották a sort, uram! Mintha te magad idomítottad volna be a lovaikat! Fej-fej mellett, egy orrhosszal se elébb, vagy tán lemaradva...

– Jól van – mordult a háznagy. – Az úrnőket mondjad.

– A pék álló hétig nem jött haza. Mégse mertük a kisasszonyt előhozni a hombárból, attól tartván, hogy a pék épp akkor tér meg, mikor ő elől van. Odahordtam neki ételt, italt, de nemigen élt vele. A várasban hatalmas volt a felfordulás, éjszakánként örömtüzek égtek a főtéren, mint farsang idején, mert ki lett dobolva, hogy minden selmeci lélek örömmel éltesse Ulászló királyt, ki új, szabad rendet hoz Mátyás rettegett hatalma helyébe. De nem hogy rend nem volt itt, csak tombolás, rombolás. Folyt a bor és a vér. Megesett, hogy az addig békés szomszédok egymás torkának estek, mígnem a cseh darabontok karddal vágtak rendet. Újra választották a váras tanácsot, főbírónak tették a mi pékünket. Ő mondta ki szegény úrasszonyunkra a végső ítéletet, mivelhogy őt meg vád alá vonták, mégpedig a Pius nevű kolostori perjel szavára, ki inkvizítor, vagy mifene lett.

– Mi volt az ítélet? – kérdezte a háznagy.

– Vízbefojtás – felelte Gerzson. – Épp ott dobták a bányatóba, ahol annak idején azt a javasasszonyt, emlékszik rá, uram, Marthának hívták, mink is kaptunk tőle nyavalya elleni füveket...

– Emlékszem – mormogta a háznagy. – És a leányasszony? Ővele hogyan lett?

– Nem tudom, uram, ki tehet róla, én biztosan nem, esküszök a Mindenhatóra és minden szentekre! – fogadkozott Gerzson. – Mikor a péket végül hazaette a fene, mindjárt a hombárhoz ment, mintha tudta

volna, hogy Dorkát odarejtették. Velem nyitotta fel a csapóajtót. A kisasszony akkor már inkább volt holt, mint eleven. Sokáig csak egyetlen szóval felelt a pék minden kérdésére. Pedig az nyájasan tudakolta tőle, mikor, miképpen tért haza, hogy érzi magát, nem éhes-e, ilyeneket. Dorka leányasszony mindenre azt mondta, nincs. Erre a pék megkérdezte tőle, mi az, ami nincsen. A kisasszony sokáig hallgatott, végül azt felelte: Isten. Ekkor a pék barátságosan kitésekelt az utcára, és bezáratta velünk mögötte a kaput.

– Értem – bólintott sötéten a háznagy. – Most hol van?

Gerzson nem felelt.

– Nem tudod?

– De.

– Láttad?

– Annál többi is esett – felelte a fiú. A háznagy úgy látta, mintha a kölyök szája a sötétben mosolyra húzódná.

– Mi esett? Hol esett?

– A lupanarban – bökte ki Gerzson. – Mert hogy szegényt senki más, csak Magdaléna soror fogadta be.

– És?

– Meggyaktam rendesen, ahogyan mondva lett. – Gerzson megszívta az orrát. – Levendel úr rendelte, hogy megtegyem – krákogetta. – Pénzt is ő adott rá. Nem olyan rossz ember, mint először gondoltuk róla.

– Értem. – A háznagy nem mondott többet.

Gerzson másnap halva lelték az istállóban.

A háznagnak nyoma veszett.

Mindez hónapokkal azelőtt történt, hogy a benedeki festő a Katalin templomból ki lett söpörve. A váraslakók örültek a hírnek. Annak még jobban örültek volna, ha a piktor által addig pingált képek fel lettek volna szabdalva, netán elégetve. Ám a jól értesültek úgy tudták, a betegségéből magához tért apát kegyes engedelmével a festő magával vihette ama fatáblákat haza, Benedekre. Azt kevesen sajnálták, hogy (amint hírllett) Pius atya a cellájának foglya, s nem is jöhet onnan elő egyhamar. Kevesen értették a plébánia és a kolostor zavaros függelmi viszonyát. Hogy a bencéseknek apátjuk parancsol, afelől nem lehetett vita. Hanem Piusz az új rendben már nem egyszerű szerzetesként járt-kelt a városban, de misét celebrált a plébánia alá tartozó Mária templomban, és állítólag egyenesen a szentszéktől érkezett jóváhagyással vezette az inkvizíciós tárgyalásokat. Odáig tehát rendben van, okoskodtak az urak, hogy a betegágyból Isten segedelmével kikelt apát hetekig tartó, magányos penitenciára ítélje egy szerzetesét, de vajjon bészaráthat-e egy másutt is miséző papot, aki ráadásul pápai áldással ítelt az eretnekek felett? Épp ez volt a fogas kérdés, amelyben a festők küldöttsége által felkeresett plébános sem tudott, vagy nem mert dönteni.

– Nem tudom, mit mondjak nektek, tisztelt mester urak – vallotta be a küldöttségnek. – Az újjáépülő Katalin templom kétségkívül a kolostor egyháza, így annak minden ügyében az apátúr dönthet. Ha ő felbontja a szerződésedet – pillantott a piktorra –, akkor az bizonyosan fel van bontva. Úgy látszik, hír érkezett ama mester érkezése felől, akit az apátúr immár több mint egy év előtt hívatott az új oltárképek megfestésére. Ugyanakkor belátható dolog, hogy téged valóban kár ért emiatt, hiszen tőled pedig az apát ideiglenes helyettese, Pius atya rendelte meg ugyanazon képeket... Mégsem bíztatnálak arra, hogy a kolostor megpereld. Az apát nagyhatalmú ember. Mindenki tudja, mily bölcsen olvasta ki jövőnket a csillagokból, vagy (amint azt szintén beszélnek) Isten szárnyas angyala súgott neki.

– A galamb nem angyal! – szólt közbe a benedeki piktor. – Én úgy hallottam a szerzetesektől, hogy az apátjuk a Nyulacska nevű, sánta barátocskája által nevelt galambokat fogadta a négy égtáj felől. Általuk jutott hírekhez.

– Lehetséges – bólintott a plébános –, de magad is tudod, hogy a galamb a szentlélek hírnöke. Ilyetén

formán bizony lehetséges, hogy maga a Szentlélek segítette az apátot, no meg Thurzó úr, aki nem csak Mátyás királynak volt bizalmasa, de immár Ulászló urunknak is jó embere. Közeli barátja a lengyel Kázmérnak. Mindent elér, amit akar, tarsolyában az itáliai zsidók pénzével... Látjátok, a főbíró úr megszabadított minket a mi zsidainktól, elég volt egyiküket elítéltetni, a többi úgy elfutott Selmecről, mintha itt se lett volna... A spanyol Izabella is megtisztította Hispániát Krisztus urunk gyilkosaitól... de Itáliában még kövérre híznak a keresztények vérén, mivel fél Európa az adósuk... Bonyolult világ ez, uraim. Várni kell benne, nem újat húzni a felsőbbsséggel. Ki tudja, merre fordulnak még a csillagok fölöttünk. Eljöhet az idő, amikor az új festő által pingálандó képek tűzre vettetnek, s helyükbe az általa alkotottak kerülnek. Őrizd hát meg őket, a Miurunk Istenünk nagyobb dicsőségére. És most áldásom rátok, menjetek békével.

Odorics jegyző is hasonló konklúzióra jutott a fontos döntés elodázásának ügyében, miután elébb a végül mégiscsak megébredő vértesskapitánnyal, utóbb pedig a várasházára megérkező Levendel főbíróval is megtárgyalta az ügyet.

A kapitány véreres szemmel, szótlanul hallgatta a jegyző beszámolóját.

– Mit óhajtasz hát, uram? – kérdezte tőle szavai végén Odorics.

– Sonkát – felelt a kapitány. – Hagymával, tojással. És hozzá káposztát. Savanyút.

– Hogyne, természetesen – hajbókolt Odorics, miközben nem tudott szabadulni a lelki szemei előtt megjelenő képtől, amelyen szerelmese a veres képű kapitány előtt térdepelve buzgón bólogat, annak vélhetőleg fertelmes szerszámát csókolva. – Meglesz a früstököd, uram – dadogta –, ahogyan eddig is megadtunk neked mindent, amit csak... Hanem a festő és az oltárképek ügyében mit akarnál?

– Sört! – üvöltött a kapitány. – Sokat!

A főbíróval hosszabban tárgyaltak.

– Mindennek az átkozott apát az oka! – mondta a hajdani pék. – Nem lett volna szabad... feltámadnia. Pius atya híven szolgálta ügyünket, ahogy mi is az övét. Akárhogy is van most, ő a jövő embere! Lehet, hogy az öreg apát hirtelen jobban lett, de attól még... Napjai meg vannak számlálva. Csak a rögeszméje tartja életben. Hö...! – horkantott. – Mintha nem volna teljesen, de teljesen mindegy, miféle képek kerülnek arra az oltárra! Krisztus az Krisztus, Mária Mária. Minden nyavalyás piktor őket variálja. Mária kendője így is úgy is kék lesz. Ultramarin, vagy (minek mondják a másikat?)... Édesmindegy. A kék az kék, és pontkum. Egyik szakállasnak festi Jézust, a másik szörtelemnek. Hol Ő az Úristen rettenthetetlen pallosa, hol szelíd emberfia. Mikor melyik arcára van szükség... – A pék magába mélyedt, mintha saját szavainak értelmét vizsgálná. Nem derült ki, mire jutott. – Nem mondom, öcsém – folytatta egészen más, szinte kvaterkázó hangon –, a benedeki piktorral jobban jártunk volna, az általa megkezdett utolsó ítélet mellékalakjai nem csupán neki és Piusnak, de nekünk is szép pénzeket hoztak. Megtaláljuk majd a módját, hogy az apát által rendelt új piktorral szót értsünk. Elvégre a festők is csak büdöset szarnak, nem igaz? A benedeki kontár meg örüljön annak, hogy él. Még hogy kártérítés! Süllyeszd azt a papírt az irattárba, mélyen. Aztán tarts velem, Odorics uram, félbe kellett hagyjam a früstököt miattad, pedig olyan főtt sonkám van, tormával! – csettintett élvetegen. – Hozzá főtt tojás, új hagyma... Hova révülsz, miközben hozzád beszélek?

– Sehova – pislantott a jegyző. – Iszom szavaidat, bíró uram.